

Äidinkielen päättökokeesta ei kakkureseptiä

Äidinkielen päättökoetta haluaisi moni muuttaa. Mahtaneeko halu perustua yleiseen ajatteluun: yhteiskunnassa kaikki muuttuu: eivät äidinkielen opettajatkaan halua olla muutoksen, uudistuksen esteinä, pois se meistä. Miksi ei uskalleta olla rohkeasti vähän vanhanaikaisia, perinnäisen koemuodon kannalla? Miksi on muutettava muutoksen vuoksi, ilman painavia perusteita? Miksi ns. edistykse- lisyys viehättää, konservatiivisuus ei?

Meitä vanhanaikaisia, »ymmärtämät- tömiä»—äidinkielen opettajia on tässä maassa melkoisesti. Niinpä olisi hyvä, jos uskallettaisiin kysyä kaikilta lukion äidinkielen opettajilta, asiantuntijoilta, mielipiteitä päättökokeesta. Onhan kyse meidän työstämme! Ehkä muutoksen puolesta puhuja ajattelee, että äidinkie- lenopettajaparalle voi säilyttää mitä vain, »ei se kumminkaan purnaa». Minä aina- kin kysyn, miksi joku haluaa muuttaa minun työtäni. Toki haluan muuttua ja muuttaa työtäni, mutta omilla ja oppilaa-

Äidinkielen opetus

ni ehdoilla, mielekkyyden säilyttäen. Työmääräkin on jo nyt riittävästi sekä oppilaillani että minulla. Kuka takaisi sen, ettei työ lisäänty? Kuka välittäisi äidinkielen opettajasta?

Muuttaja vetoaa uuden lukion oppimääräsuunnitelman ja äidinkielen päätökokeen väliseen ristiriitaan. Olisiko tilanne muutoksen jälkeen ristiriidaton? Voitanee myös väittää, ettei mitään ristiriitaa olekaan. Jos oletetaan, että ristiriita on, ja jos oletetaan, että olen noudattanut uutta oppimääräsuunnitelmaa, miten ylipäänsä olen uskaltanut päästää oppilaani vanhamuotoiseen päättökokeeseen? Uskallettava vain oli. Jos ristiriita olisi myönnetty jo aiemmin (jo silloin, kun ensimmäiset uuden lukion käyneet kokelaat kirjoittivat kuudesta kokeilulukiosta), kokeilulukioiden oppilaat olisi pitänyt arvostella omana ryhmänään, ei muiden koulujen oppilaiden kanssa. Tietääkseni ei ole tehty mitään eroa vanhamuotoisen ja uusimuotoisen lukion oppilaiden arvostelussa. Ts. ei ole olemassa ristiriitaa — tai jos on, sitä ei ole otettu huomioon.

Lähes kuusi vuotta kurssimuotoisessa lukiossa opettaneena toteen, että vanhamuotoinen päättökoe soveltuu erinomaisesti uuteen oppimäärään: monipuolinen kirjoitelmaharjoittelu kehittää oppilasta samaan päämäärään, päättökokeeseen, vaikka tämä olisikin perinnäinen päättökoe. Ei myöskään oppilaiden puolelta ole kantautunut uudistusvaatimuksia: uskon, että he uskaltaisivat vaatia, jos tuntisivat muutoksen välttämättömäksi. Tämän kevään abiturienti totesi hiljattain, että aineen kirjoittaminen on lukiossa ainoa luova työmuoto. Referaatti ei sellainen olisi samalla tavalla.

Perustelujani vanhan koemuodon säilyttämiseksi tai kehittämiseksi:

- mitä uutta uusittu koe mittaisi?
- jos osaa laatia aineen, osaa laatia muutakin tekstiä (oppilaalla on varmasti taito oppia uutta, jos on tarpeellista)
- oikeusturva taataan vanhan säilyttämisellä: aine takaisi valtakunnallisen tasa-arvon (muunlaiseen tuottamiseen

saattaisi vaikuttaa liiksi opettaja- ja koulukohtaisuus)

- opettajan ja oppilaan työmäärä on jo nyt riittävä
- uudistus lisäisi paineita: vanhamuotoisen aineityypin harjoittelua ei voisi lopettaa ja uudenlaista pitäisi syöttää oppilaille sen kuin kerkiäisi: kahdeksan kurssin oppimäärätkin kun pitäisi käsitellä (mihin ennättäisi enää kunnolla syventyä?)
- arviointi on oma ongelmansa: kuka kouluttaisi opettajat siihen?
- entä koulutus yleensä?

Eikö siis riittäisi, että nykyistä koemuotoa kehitellään esim. monipuolistamalla virikeaineistoa? Tehtävänannossa voitaisiin entistä paremmin ottaa huomioon erilaisten tyylien käyttäjät, mihin suuntaan on hiiven edettykin. Tyytyväisiä ollaan nykyiseenkin koemuotoon. Entinen äidinkielen opettajani, joka on opettanut kolme vuotta kurssimuotoisessa lukiossa äidinkieltä, sanoi: »Ihmissuojelullisista syistä nykyinen on paras, ja kahtena maanantaina; tämän kevään otsikkovalikoima yltyä lähelle ihannetta (= erilaisille, mihinkään lajikkeeseen pakottamattomille, mutta lukion pääsuuntauksen mukaisesti asiapitoiseen kallistuvasti).»

Päättökokeen uudistamisesta olisi laajasti keskusteltava esim. äidinkielen opettajien paikallisyhdistyksissä. Tarvitaan avoimuutta ja rehellisyyttä, myös sen myöntämiseen, että ei tarvita radikaalia uudistusta. Äidinkielen päättökoe ei voi olla kuin kakkuresepti: jotain syntyy. Siitä voi tulla myös pannukakku.

LEILA LAAKSONEN